

บทที่ 2

แนวคิดทั่วไปในการรับฟังพยานหลักฐาน

ระบบกฎหมายของประเทศไทยนั้น คือระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) อันเป็นกฎหมายที่ได้รับอิทธิพลจากกฎหมายโรมัน แตกต่างกับระบบกฎหมายในประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) ซึ่งเป็นระบบกฎหมายที่ได้รับอิทธิพลมาจากกฎหมายของประเทศอังกฤษ กฎหมายทั้งสองระบบนี้มีที่มาและนิติวิธีที่แตกต่างกันอย่างมาก การศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายทั้งสองประเทศนี้จึงจำเป็นต้องทำด้วยความระมัดระวัง และต้องอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจในระบบกฎหมายทั้งสอง แต่อย่างไรในขณะนี้แนวโน้มของกฎหมายทั่วโลกเมื่อเริ่มมีการติดต่อกันมากขึ้น ทำให้การพัฒนากฎหมายเริ่มจะพัฒนาไปในแนวทางเดียวกัน โดยหันมายึดข้อดีของระบบกฎหมายทั้งสองฝ่ายและนำมาพัฒนาเพื่อให้กฎหมายสมบูรณ์ที่สุด

ระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common law) นั้น เป็นระบบที่มีปรัชญาพื้นฐานว่าความจริงในคดีจะปรากฏจากการต่อสู้คดีอย่างยุติธรรม ระหว่างคู่ความ ที่มีความสามารถในการต่อสู้คดีเสมอกัน ต่อหน้ากรรมการที่เป็นกลาง กล่าวคือเป็นระบบที่ขับเคลื่อนโดยคู่ความคือมีผู้กล่าวหาฝ่ายหนึ่งและผู้ถูกกล่าวหาอีกคนหนึ่งเป็นผู้ขับเคลื่อนระบบ โดยอยู่ภายใต้พื้นฐานของหลักที่ว่าสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้บริสุทธิ์ โดยมองว่าให้ผู้พิพากษา และคณะลูกขุนเป็นกรรมการกลางและให้คู่ความต่อสู้คดีกันเองนั้น หลักอาวุธเท่าเทียมกันเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด การที่คู่ความทั้งสองฝ่ายจะต่อสู้กันอย่างเป็นธรรม เพื่อให้ความจริงปรากฏออกมานั้น คู่ความทั้งสองฝ่ายต้องอยู่ในฐานะที่ใกล้เคียงกัน

แต่อย่างไรก็ตามเพื่อจะควบคุมการพิจารณาคดีให้เป็นไปได้โดยราบรื่นและมีความเท่าเทียมกัน การควบคุมพยานหลักฐานที่จะนำเสนอเข้ามาในคดีจึงเป็นเรื่องสำคัญ ทั้งในส่วนของการเรียบเรียงในการดำเนินคดี และการผดุงความยุติธรรมของสังคม อีกทั้งผู้ตัดสินข้อเท็จจริงในคดีต่าง ๆ นั้น คือคณะลูกขุนซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาที่ไม่มีประสบการณ์ในการดำเนินคดีเลย ย่อมไม่มีความสามารถในการแยกแยะความถูกต้องของพยานหลักฐานได้ ดังนั้น แนวคิดในการรับฟังพยานหลักฐานของกฎหมายสหรัฐอเมริกานั้น จึงค่อนข้างจำกัดการรับฟังพยานหลักฐานเป็นอย่างมาก มีการวางกฎเกณฑ์ในการรับฟัง หรือไม่รับฟังพยานหลักฐานไว้ค่อนข้างละเอียด

ในส่วนของการดำเนินคดีในระบบกฎหมายไทยจะมีแนวคิดในการค้นหาความจริงที่แตกต่างจากแนวคิดของกฎหมายสหรัฐอเมริกา กล่าวคือ ในระบบกฎหมายไทยนั้น จะเห็นว่าความจริงที่

จะต้องค้นหา นั้น จะต้องเป็นข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจริงๆ มิใช่ข้อเท็จจริงเท่าที่คู่ความนำเสนอในการพิจารณาคดี การเสนอพยานหลักฐานของคุณความเป็นเพียงการช่วยเหลือศาลในการดำเนินคดีเท่านั้น ในกรณีที่ศาลมีข้อสงสัยใด ศาลย่อมสามารถค้นหาความจริงได้ด้วยตนเอง แม้การกระทำนั้นจะขัดต่อเจตนาของคู่ความทั้งสองฝ่ายก็ตาม

นอกจากนี้ ผู้ตัดสินคดีในระบบกฎหมายไทยนั้น คือผู้พิพากษาซึ่งมีประสบการณ์ในการดำเนินคดีสูง จึงสามารถแยกแยะความถูกต้อง รวมทั้งชี้แจงน้ำหนักความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานในคดีได้เอง จึงไม่มีความจำเป็นจะต้องมีข้อกำหนดในการรับฟังพยานเอาไว้มากเท่าใดนัก เว้นแต่จะเป็นข้อที่มีความจำเป็นจริงๆ เท่านั้น เพราะการกำหนดข้อห้ามในการรับฟังพยานหลักฐานนั้น จะเป็นการจำกัดดุลยพินิจในการอำนวยความสะดวกแก่สังคม

1. การรับฟังพยานหลักฐานในกฎหมายไทย

ในการค้นหาข้อเท็จจริงเพื่อพิจารณาคดีนั้น ข้อเท็จจริงที่ศาลจะต้องรู้เพื่อการนำไปปรับเข้ากับข้อกฎหมายนั้น หากแบ่งตามความรับรู้ของศาลจะแบ่งได้สองประเภท คือ ข้อเท็จจริงศาลรู้เอง และข้อเท็จจริงที่ต้องนำสืบ ซึ่งข้อเท็จจริงที่ศาลรู้เองนั้น เช่น ความรับรู้ว่าคุณกฎหมายใดมีอยู่หรือไม่ คำว่าข้อกฎหมายที่ศาลรู้ได้เองนี้ โดยปกติจะพิจารณาตามลำดับศักดิ์ของกฎหมาย กล่าวคือกฎหมายที่อยู่ในลำดับสูงก็ถือว่าเป็นกฎหมายที่ศาลรู้ได้เอง เช่น รัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ พระราชกำหนด ประมวลกฎหมาย พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง และข้อบัญญัติส่วนท้องถิ่น สิ่งเหล่านี้ เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วก็ถือว่าเป็นกฎหมายทั้งสิ้น แม้บทกฎหมายเดิมจะถูกแก้ไขเพิ่มเติม แต่เมื่อยังไม่ถูกยกเลิกและยังใช้บังคับอยู่ แม้ใจที่จะอ้างแต่พระราชบัญญัติและมาตราเดิมไม่อ้างกฎหมายที่แก้ไขเพิ่มเติมเป็นบทลงโทษด้วยก็ใช้ได้ และถือเป็นหน้าที่ของศาลต้องรู้เองด้วย (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 657/2506)¹

นอกจากนี้ข้อเท็จจริงที่ศาลรู้เองได้นั้น ก็จะเป็นความรู้ที่บุคคลทั่วไปย่อมรู้อยู่ เช่น วันหยุดราชการ ประเพณีท้องถิ่น ความหมายของถ้อยคำ ซึ่งข้อเท็จจริงลักษณะนี้ โดยปกติคู่ความไม่จำเป็นต้องนำสืบ ส่วนข้อเท็จจริงนอกจากนี้ คู่ความต้องนำสืบทั้งสิ้น

ข้อเท็จจริงที่จะต้องนำสืบนั้นคู่ความแต่ละฝ่ายจะต้องเป็นผู้นำพยานหลักฐานเข้ามาสืบ โดยในการนำพยานหลักฐานเข้ามาสืบนั้น มิใช่จะนำพยานหลักฐานใดก็ได้มาเข้าสืบ แต่

¹ เข็มชัย ชุตินวงศ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, พิมพ์ครั้งที่ 8 (กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณการ, 2551) น. 15.

พยานหลักฐานที่จะนำเข้าสู่สืบนั้น ต้องเป็นพยานหลักฐานที่กฎหมายอนุญาตให้สืบด้วย ซึ่งข้อกำหนดในการรับฟังพยานหลักฐานนั้น หากเป็นในคดีแพ่งจะค่อนข้างเคร่งครัดและมีข้อห้ามทางเทคนิคมาก เพราะในการดำเนินคดีแพ่ง เป็นเรื่องของคู่ความสองฝ่ายที่จะต่อสู้คดีกัน จึงต้องมีข้อกำหนดเกี่ยวกับการนำสืบพยานหลักฐานเอาไว้ เพื่อไม่ให้คู่ความได้เปรียบเสียเปรียบกัน

แต่หากเป็นการดำเนินคดีอาญานั้น จุดมุ่งหมายของคดีอาญาจะเป็นการมุ่งค้นหาข้อเท็จจริง ดังนั้น ข้อกำหนดในทางเทคนิคในการนำพยานหลักฐานเข้าสู่สืบนั้นจึงไม่ค่อยเคร่งครัดมากนัก เพื่อให้สามารถค้นหาความจริงให้ได้มากที่สุด แต่ในทางกลับกันข้อห้ามในการรับฟังพยานหลักฐานจะมุ่งเน้นไปในการคุ้มครองสิทธิให้แก่จำเลยมากกว่า

การที่พยานหลักฐานใดจะสามารถรับฟังได้หรือต้องห้ามรับฟังนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับกฎหมายลักษณะพยานจะกำหนดเอา ซึ่งนอกจากจะมีพยานหลักฐานที่รับฟังได้ กับพยานหลักฐานที่ต้องห้ามรับฟังแล้ว ยังจะต้องพิจารณาถึงน้ำหนักของพยานที่รับฟังได้อีกด้วย

1.1 พยานหลักฐานที่รับฟังได้ตามกฎหมายไทย

พยานหลักฐานที่สามารถรับฟังได้นั้น จะต้องเป็นพยานหลักฐานที่กฎหมายอนุญาตให้รับฟังได้ซึ่ง บทบัญญัติในการอนุญาตให้รับฟังพยานหลักฐานนั้น บางครั้งในถ้อยคำที่บัญญัติมานั้นอาจมิได้ระบุอนุญาตโดยตรง แต่กลับระบุห้ามมิให้รับฟัง เว้นแต่ ตัวอย่างเช่น มาตรา 87 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ที่บัญญัติห้ามมิให้รับฟังพยานหลักฐาน เว้นแต่จะเกี่ยวข้องกับประเด็นคดี และคู่ความได้แสดงความจำนงที่จะอ้างอิง²

นอกจากนี้ หากพิจารณาจากมาตรา 87 ข้างต้นแล้ว จะเห็นได้ว่าพยานหลักฐานที่กฎหมายอนุญาตให้รับฟังได้ กฎหมายจะกำหนดกรอบพื้นฐาน 2 ข้อ คือ ต้องเป็นพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับประเด็นในคดี และได้ยื่นมาพยานหลักฐานนั้นมาถูกต้องตามกฎหมายกำหนด

² มาตรา 87 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

ห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานใดเว้นแต่

(1) พยานหลักฐานนั้นเกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงที่คู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดในคดีจะต้องนำสืบ และ

(2) คู่ความฝ่ายที่อ้างพยานหลักฐานได้แสดงความจำนงที่จะอ้างอิงพยานหลักฐานนั้นดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 88 และ 90 แต่ถ้อยคำเห็นว่า เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม จำเป็นจะต้องสืบพยานหลักฐานอันสำคัญซึ่งเกี่ยวกับประเด็นข้อสำคัญในคดี โดยฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติของอนุมาตรานี้ ให้ศาลมีอำนาจรับฟังพยานหลักฐานเช่นว่านั้นได้

ซึ่งประเด็นหลักในการรับฟังพยานหลักฐานทั้งหมดก็คือสองประเด็นนี้ กล่าวคือ ประการแรกในการอ้างพยานหลักฐานใดขึ้นมาสืบนั้น พยานหลักฐานที่จะนำมาสืบนั้นจะต้องมีความเกี่ยวข้องกับประเด็นในคดี หากมีการนำสืบพยานหลักฐานที่ไม่เกี่ยวกับประเด็นในคดี ย่อมไม่มีประโยชน์อันใดในการค้นหาข้อเท็จจริง เป็นการเสียเวลาโดยใช่เหตุ อีกทั้งในบางครั้งการสืบพยานหลักฐานที่ไม่เกี่ยวกับประเด็นในคดีนั้น อาจจะทำให้รูปคดีและผู้ตัดสินสับสนในข้อเท็จจริงอื่นที่เกี่ยวข้องกับประเด็นในคดีไปอีกด้วย

ประการที่สอง พยานหลักฐานที่อ้างขึ้นมาจะต้องยื่นให้ถูกต้องตามพิธีการที่กฎหมายกำหนดให้ทำ ซึ่งก็คือการยื่นบัญชีระบุพยาน โดยข้อกำหนดในการยื่นบัญชีระบุพยานของกฎหมายแพ่งนั้น มีบัญญัติอยู่ในมาตรา 88 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งการยื่นบัญชีระบุพยานนั้นก็ยังมีข้อกำหนดเช่นกันตามมาตรา 87 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ถ้าศาลเห็นว่า เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม จำเป็นจะต้องสืบพยานหลักฐานอันสำคัญซึ่งเกี่ยวกับประเด็นข้อสำคัญในคดีก็รับฟังได้ แต่ก็ต้องเป็นแต่กรณีจำเป็นเท่านั้น

สำหรับข้อกำหนดในการรับฟังพยานในคดีอาญานั้นในกรณีความเกี่ยวข้องกับประเด็นในคดีนั้นก็มีกฎหมายบัญญัติไว้อย่างกว้างๆ คือ พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคลซึ่งน่าจะพินิจได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ ตามมาตรา 226 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา³ และในกรณีข้อกำหนดในการยื่นบัญชีระบุพยานนั้นก็มีกฎหมายบัญญัติบังคับแก่โจทก์ฝ่ายเดียวให้โจทก์ต้องยื่นบัญชีระบุพยานหลักฐานก่อนวันไต่สวนมูลฟ้องหรือวันสืบพยานไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน ส่วนจำเลยให้ยื่นบัญชีระบุพยานหลักฐานพร้อมสำเนาก่อนวันสืบพยานจำเลย แต่อย่างไรก็ตามหากศาลเห็นว่ามีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมแล้ว ศาลจะอนุญาตให้มีการรับฟังก็ได้ ตามมาตรา 229/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

นอกจากจะกำหนดกรอบข้างต้นแล้ว กฎหมายก็ยังมีข้อกำหนดในการรับฟังพยานเอกสารไว้ด้วย ทั้งในทางแพ่งและทางอาญาพยานเอกสารที่จะรับฟังได้นั้นจะต้องเป็นต้นฉบับเท่านั้น เพื่อความถูกต้องของข้อความในเอกสารนั้น แต่อย่างไรก็ตามก็ยังมีข้อยกเว้นเช่นกัน ในกรณีที่ต้นฉบับไม่สามารถนำมาเสนอต่อศาลได้ ศาลอาจจะอนุญาตให้สืบสำเนาเอกสารหรือพยานบุคคลแทน

³มาตรา 226 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาอาญา

พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคลซึ่งน่าจะพินิจได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องเป็นพยานชนิดที่มีได้เกิดขึ้นจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวงหรือโดยมิชอบประการอื่น และให้สืบตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นอันว่าด้วยการสืบพยาน

ต้นฉบับเอกสารได้ หรือในกรณีที่พยานเอกสารเป็นหนังสือราชการ หากเจ้าหน้าที่ได้รับรองสำเนาว่าถูกต้องแล้ว ก็สามารถนำสำเนานั้นมานำสืบได้เช่นกัน และในวิธีพิจารณาความแพ่งยังได้อนุญาตให้มีการนำสำเนาเอกสารที่คู่ความทั้งสองฝ่ายตกลงกันว่าสำเนาเอกสารนั้นถูกต้องมานำสืบได้ด้วย

ส่วนการรับฟังพยานบุคคลนั้น การนำสืบพยานบุคคลผู้ที่เป็นพยานจะต้องเป็นผู้ที่สามารถเข้าใจและตอบคำถามได้ ซึ่งหากพยานไม่สามารถเข้าใจและตอบคำถามได้ย่อมไม่สามารถถ่ายทอดเรื่องราวข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นให้แก่ศาลและคู่ความรู้ได้ และพยานบุคคลนั้นจะต้องเป็นผู้ที่ได้เห็นและประสบเหตุการณ์นั้นมาด้วยตนเองเท่านั้น ซึ่งพยานที่ประสบเหตุการณ์มาด้วยตนเองนั้นเรียกว่า “ประจักษ์พยาน” ซึ่งตรงกันข้ามกับพยานบอกเล่า ซึ่งเป็นผู้ที่รับรู้เหตุการณ์มาจากบุคคลอื่นอีกที ซึ่งข้อกำหนดนี้บัญญัติอยู่ในมาตรา 95 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ส่วนในทางอาญานั้นไม่ได้มีกำหนดไว้อย่างชัดเจน พยานที่อาจจะตอบคำถามไม่ได้ หรือเป็นพยานบอกเล่า แต่การตอบคำถามไม่ได้ของพยานบุคคลนั้น หมายถึงการที่พยานไม่สามารถสื่อความหมายใดๆ แก่ศาลได้หรือส่งสัญญาณแต่ไม่มีความหมาย ส่วนในกรณีพยานที่เป็นคนหูหนวกหรือเป็นใบ้หรือทั้งหูหนวกและเป็นใบ้ นั้น สามารถถามและตอบโดยวิธีเขียนหนังสือ หรือวิธีอื่นได้ ซึ่งย่อมจะถือได้ว่าเป็นคำพยานเช่นกัน

ส่วนพยานวัตถุนั้นจะรับฟังได้ก็ต่อเมื่อคู่ความและพยานได้ตรวจดูแล้วตามมาตรา 242 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อความถูกต้องของพยานวัตถุนั้น

ดังนั้น เมื่อพิจารณาโดยสรุปแล้ว การรับฟังพยานหลักฐานของไทยนั้น ในขั้นจะเป็นการกำหนดกรอบกว้างๆ ของพยานหลักฐานต่างๆ ก่อน ว่าพยานหลักฐานใดสามารถรับฟังได้บ้าง โดยยังไม่ลงไปถึงเนื้อหาของพยานหลักฐานนั้นๆ หลังจากนั้นจึงจะมีข้อห้ามในการรับฟังพยานหลักฐานซึ่งจะพิจารณาลึกลงไปในทางเนื้อหาอีกที ซึ่งกรอบในการรับฟังพยานหลักฐานแม้จะมีกฎหมายกำหนดไว้แล้ว ในบทบัญญัตินั้นก็ยังมีบัญญัติให้อำนาจแก่ศาลสามารถยกเว้นให้รับฟังพยานหลักฐานที่ไม่อยู่ในกรอบการรับฟังได้อีก โดยเฉพาะในการพิจารณาความอาญานั้น จะให้อำนาจแก่ศาลไว้อย่างมาก เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมและการค้นหาความจริง

1.2 พยานหลักฐานที่ต้องห้ามรับฟังตามกฎหมายไทย

เมื่อพิจารณาถึงการรับฟังพยานหลักฐานไปแล้ว ต่อมาจะต้องพิจารณาถึงพยานหลักฐานที่ต้องห้ามรับฟังตามกฎหมายไทยบ้าง ซึ่งลักษณะในการบัญญัติกฎหมายที่ห้ามรับฟังนั้นจะต่างกับ

กฎหมายที่ให้อำนาจฟ้องได้คือ กฎหมายที่อนุญาตให้อำนาจฟ้องนั้นจะเป็นการกำหนดเอาไว้อย่างกว้างๆ เป็นการกำหนดกรอบเอาไว้ก่อน ส่วนกฎหมายที่ห้ามรับฟังนั้นจะเป็นการบัญญัติห้ามโดยเฉพาะเจาะจงเป็นกรณีไป

พยานหลักฐานที่ต้องห้ามรับฟังส่วนใหญ่จะกำหนดเอาไว้ในการดำเนินคดีอาญา ด้วยเหตุว่าในคดีอาญานั้นจะต้องมีการคุ้มครองสิทธิให้แก่จำเลย จึงกำหนดข้อห้ามการรับฟังเอาไว้ แต่ในส่วนของการดำเนินคดีแพ่งนั้น ตามมาตรา 86 วรรค 1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง⁴บัญญัติไว้ว่าหากพยานหลักฐานใดรับฟังไม่ได้ให้ศาลปฏิเสธไม่ให้รับเอาไว้

ข้อห้ามรับฟังตามกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง อย่างเช่นการห้ามนำพยานบุคคลมานำสืบแทนพยานเอกสารในกรณีที่กฎหมายบังคับให้ต้องมีพยานเอกสารมาแสดง ซึ่งหากกฎหมายบังคับให้จะต้องนำมีพยานเอกสารมาแสดง ซึ่งจะเป็นในกรณีที่กฎหมายกำหนดให้มีหลักฐานเป็นหนังสือถึงจะฟ้องร้องกันได้ เช่นนี้ การนำพยานบุคคลมาสืบแทนพยานเอกสารย่อมเป็นการต้องห้าม เว้นแต่จะเป็นกรณียกเว้นเช่น สืบพยานบุคคลในกรณีที่พยานเอกสารเสียหายหรือสูญหาย หรือ เป็นการสืบตามข้อยกเว้นตามวรรค 2 ของมาตรานี้ คือ สืบว่าเป็นเอกสารปลอมหรือไม่ถูกต้องทั้งหมด หรือแต่บางส่วน หรือสัญญาหรือหน่ออย่างอื่นที่ระบุไว้ในเอกสารนั้นไม่สมบูรณ์ หรือ คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งตีความหมายผิด

นอกจากนี้ตามที่กฎหมายได้บัญญัติให้มีการรับฟังพยานบุคคลที่เป็นประจักษ์พยานเท่านั้น จะรับฟังพยานบอกเล่ามิได้ พยานหลักฐานอื่นที่เป็นพยานบอกเล่าก็รับฟังไม่ได้เช่นกัน โดยมาตรา 95/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง บัญญัติไว้ว่า ข้อความซึ่งเป็นการบอกเล่าที่พยานบุคคลใดนำมาเบิกความต่อศาลก็ดี หรือที่บันทึกไว้ในเอกสารหรือวัตถุอื่นใดซึ่งได้อ้างเป็นพยานหลักฐานต่อศาลก็ดี หากนำเสนอเพื่อพิสูจน์ความจริงแห่งข้อความนั้น ให้ถือเป็นพยานบอกเล่า ซึ่งห้ามศาลรับฟัง แต่อย่างไรก็ตามก็มีข้อยกเว้นในการรับฟังอยู่ด้วยคือกรณีที่เห็นว่าพยานนั้นน่าจะเชื่อว่าจะพิสูจน์ความจริงได้ หรือไม่สามารรถนำประจักษ์พยานมานำสืบได้ ซึ่งตามมาตรา 226/3 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาก็ได้บัญญัติไว้ทำนองเดียวกัน

สำหรับข้อห้ามในการรับฟังในกฎหมายอาญานั้น อย่างเช่น มาตรา 226 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้บัญญัติห้ามมิให้รับฟังพยานที่เกิดขึ้นจากการจูงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวงหรือโดยมิชอบประการอื่น ซึ่งข้อห้ามนี้เป็นข้อห้ามเด็ดขาด เพราะมิได้

⁴มาตรา 86 วรรค 1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

เมื่อศาลเห็นว่าพยานหลักฐานใดเป็นพยานหลักฐานที่รับฟังไม่ได้ก็ดีหรือเป็นพยานหลักฐานที่รับฟังได้แต่ได้ยื่นฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ให้ศาลปฏิเสธไม่ให้รับพยานหลักฐานนั้นไว้

บัญญัติยกเว้นให้ศาลใช้ดุลยพินิจแต่อย่างใด นอกจากนี้พยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบแต่ได้มาเนื่องจากการกระทำโดยมิชอบ หรือเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยอาศัยข้อมูลที่เกิดขึ้นหรือได้มาโดยมิชอบ ก็ยังห้ามมิให้รับฟังอีกด้วย ตามมาตรา 226/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งเป็นไปตามหลักผลไม้ของต้นไม้พิษ ของอเมริกา ซึ่งเห็นว่าผลที่ได้จากการกระทำที่ผิด ก็ย่อมผิดตามไปด้วย แม้ตัวผลนั้นจะดูเหมือนไม่มีความผิดก็ตาม แต่อย่างไรก็ตามข้อห้ามนี้ก็ยังมีข้อยกเว้นอยู่ด้วย คือหากการรับฟังพยานหลักฐานนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อการอำนวยความสะดวกธุรกรรมมากกว่าผลเสียอันเกิดจากผลกระทบต่อมาตรฐานของระบบงานธุรกรรมทางอาญาหรือสิทธิเสรีภาพพื้นฐานของประชาชน ก็สามารถรับฟังได้

ตามมาตรา 226/2 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้บัญญัติห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดครั้งอื่น ๆ หรือความประพฤติในทางเสื่อมเสียของจำเลย เพื่อพิสูจน์ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด เพราะพยานหลักฐานที่เกี่ยวกับการกระทำครั้งอื่น ๆ เช่นประวัติอาชญากรรมของจำเลยในครั้งก่อน ๆ หรือความประพฤติในทางเสื่อมเสียของจำเลยไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำผิดในคดีหลังหรือไม่⁵ แต่อย่างไรก็ตาม ข้อห้ามนี้ห้ามเฉพาะกรณีที่พิสูจน์ความผิดเท่านั้น หากเป็นการพิสูจน์ในกรณีอื่นย่อมสามารถทำได้ และแม้จะเป็นการพิสูจน์ในกรณีความผิดแต่เข้าข้อยกเว้นก็สามารถนำพยานหลักฐานเข้าสืบได้ ข้อยกเว้นคือ เป็นพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับองค์ประกอบความผิดของคดีที่ฟ้อง เช่นการกระทำความผิดซ้ำ หรือพยานหลักฐานที่แสดงถึงลักษณะ วิธี หรือรูปแบบเฉพาะในการกระทำความผิดของจำเลย และพยานหลักฐานที่เป็นผลดีแก่จำเลย

มาตรา 226/4 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้บัญญัติถึงข้อห้ามในการนำสืบพยานหลักฐานในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ มิให้ถามคำถามอันเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศของผู้เสียหายกับบุคคลอื่นนอกจากจำเลย ซึ่งการถามคำถามนั้นยังรวมถึงการถามค้านด้วย โดยมีข้อยกเว้นในกรณีที่ได้รับอนุญาตจากศาลตามคำขอ และศาลเห็นว่าจะก่อให้เกิดความยุติธรรมในการพิจารณาพิพากษาคดี เหตุผลที่ต้องมีข้อห้ามนี้ เพราะในการดำเนินคดีในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ทางฝ่ายโจทก์มักจะใช้คำถามอันเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศของผู้เสียหายกับบุคคลอื่นที่ไม่ใช่จำเลยเพื่อเป็นการทำให้ผู้เสียหายอับอาย จนไม่ยอมดำเนินคดีต่อไป จึงต้องมีการบัญญัติข้อห้ามในการรับฟังพยานข้อนี้ขึ้น

⁵ธานี สิงหนาท, คู่มือการศึกษาพยานหลักฐานคดีแพ่งและอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพฯ พับลิชชิ่ง, 2551) น. 331.

คำให้การรับสารภาพในชั้นจับกุมห้ามมิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐานมาตรา 84 วรรค 4 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ส่วนถ้อยคำอื่นจะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกจับได้ต่อเมื่อได้มีการแจ้งสิทธิตามกฎหมายให้แก่ผู้ต้องหาแล้วเท่านั้น ดังนั้น จะเห็นว่าในข้อนี้มีข้อห้ามอยู่สองส่วน ส่วนแรกคือคำให้การรับสารภาพในชั้นจับกุมนั้น ไม่สามารถนำมารับฟังได้เลย ส่วนถ้อยคำอื่นที่จะนำมาพิสูจน์ความผิดของจำเลยนั้น หากเป็นถ้อยคำที่เกิดก่อนจะมีการแจ้งสิทธิตามกฎหมายแล้ว ต้องห้ามมิให้รับฟังได้ก็ต่อเมื่อเป็นถ้อยคำที่เกิดขึ้นหลังจากมีการแจ้งสิทธิตามกฎหมายแล้ว เท่านั้น

ข้อห้ามมิให้โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน ซึ่งบัญญัติอยู่ในมาตรา 232 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หลักกฎหมายนี้มีที่มาจากสุภาษิตกฎหมายที่ว่า ไม่มีใครอาจถูกบังคับให้ต้องปรักปรำตนเอง (nemo tenetur prodere seipsum) อันเป็นที่มาของเอกสิทธิของพยานที่จะไม่ตอบคำถามซึ่งอาจทำให้ตนต้องถูกกล่าวหาในคดีอาญา(privilege against self - incrimination)⁶

ตามที่ศึกษามานี้จะเห็นได้ว่าข้อห้ามการรับฟังพยานหลักฐานจะมีอยู่มากในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และมักจะเป็นมาตราบัญญัติขึ้นใหม่ จึงควรจะศึกษาแนวโน้มของกฎหมายพยานในขณะนี้ ว่าแนวโน้มของการบัญญัติข้อห้ามรับฟังพยานหลักฐานจะมีลักษณะเช่นไรต่อไป

1.3 แนวโน้มข้อห้ามการรับฟังพยานหลักฐานในกฎหมายไทย

กฎหมายการห้ามรับฟังพยานหลักฐานในกฎหมายไทยนั้น ด้วยเหตุที่ว่าในระบบกฎหมายของไทยนั้น มีผู้ตัดสินคดีเป็นผู้พิพากษาอาชีพ ซึ่งย่อมเป็นผู้มีความและประสบการณ์ในการพิจารณาข้อเท็จจริงและลักษณะของพยานหลักฐานได้ดีกว่าบุคคลธรรมดาทั่วไป ดังนั้น ข้อห้ามในการรับฟังพยานหลักฐานในกฎหมายไทยจึงมีไม่มากนัก เพราะ การห้ามรับฟังแทนที่จะเป็นการยุติธรรมแต่กลับเป็นการทำให้ความยุติธรรมลดลงอีกด้วย เพราะยิ่งพยานหลักฐานถูกกันออกจากสำนวนมากเท่าใด ก็ยิ่งทำให้ผู้พิพากษาไม่สามารถผดุงความยุติธรรมได้มากเท่านั้น ส่วนใหญ่ข้อห้ามรับฟังจึงจะเป็นกรอบการพิจารณาพยานหลักฐานกว้างๆไว้ จะห้ามจำเพาะเจาะจงเฉพาะกรณีที่สำคัญต่อการดำเนินคดีจริงๆเท่านั้น อีกทั้งในข้อห้ามส่วนใหญ่ยังระบุข้อยกเว้นไว้ด้วยว่า หากเป็นกรณีตามที่กำหนดแล้ว ศาลยังสามารถใช้ดุลยพินิจในการรับฟังได้อีกด้วย ซึ่งจะเห็นว่าขอบเขตในการรับฟังพยานหลักฐานของไทยนั้นกว้างขวางมาก ซึ่งจะต่างจากระบบกฎหมายที่ใช้

⁶โสภณ รัตนกร, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, พิมพ์ครั้งที่ 5, (กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณการ, 2544) น.175.

ลูกขุนเป็นผู้ตัดสิน ซึ่งลูกขุนเป็นบุคคลธรรมดาที่ย่อมไม่มีความรู้ประสบการณ์มากเท่ากับผู้พิพากษาอาชีพ ดังนั้น จึงจะต้องบัญญัติกฎหมายการรับฟังพยานหลักฐานไว้อย่างละเอียดและครอบคลุมเพื่อมิให้ลูกขุนสับสนในข้อเท็จจริง

แต่ข้อดีของการบัญญัติกฎหมายการรับฟังพยานหลักฐานไว้อย่างละเอียดและครอบคลุมนั้น ทำให้มีการพิจารณาประเด็นในเรื่องของพยานหลักฐานที่ถูกละเลยไป แต่มีความสำคัญ เช่น หลักผลไม่ของต้นไม้พิษ ซึ่งเป็นการคุ้มครองสิทธิแก่จำเลยทางหนึ่ง ซึ่งประเด็นเหล่านี้ในการพิจารณาระบบลูกขุนย่อมบัญญัติเอาไว้อย่างครบถ้วน แต่ในระบบของไทยเมื่อก่อนไม่เคยมีการบัญญัติไว้ ซึ่งบางครั้งอาจจะทำให้ศาลมองข้ามประเด็นลักษณะนี้ไปได้

ด้วยเหตุนี้ตาม พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 23) พ.ศ. 2550 และ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 28) พ.ศ. 2551 จึงมีการแก้ไขกฎหมายลักษณะพยานทั้งในทางแพ่งและทางอาญา ให้มีลักษณะที่ละเอียดชัดเจนมากขึ้น เพื่อเป็นการชดเชยประเด็นทางกฎหมายพยานให้ศาลได้พิจารณาถึงประเด็นใหม่ๆ ในการพิจารณาพยานหลักฐานต่างๆ แต่ก็ยังไม่ถึงกับเป็นการริดรอนอำนาจของศาลแต่อย่างใด เพราะเกือบทุกมาตราที่บัญญัติใหม่นั้น จะมีข้อยกเว้นให้ศาลสามารถหยิบยกหลักฐานเหล่านั้นมาพิจารณาได้โดยเหตุแห่งความยุติธรรม

2. การรับฟังพยานหลักฐานในกฎหมายสหรัฐอเมริกา

ระบบกฎหมายในสหรัฐอเมริกานั้น จะถือกันว่ากฎหมายเป็นเรื่องของเหตุผลธรรมดาที่มีอยู่แล้วในโลกนี้ ศาลที่ตัดสินคดีมีหน้าที่ค้นหาเหตุผลในธรรมชาติขึ้นมาบัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษร แต่ในบางครั้ง ด้วยความเปลี่ยนแปลงของสังคมมีความรวดเร็วมาก ทั้งยังมีกฎหมายเทคนิคที่จำเป็นต้องมีการกำหนดแน่นอนอีก ดังนั้น จึงต้องมีการบัญญัติกฎหมายขึ้นมาเช่นกัน โดยเรียกว่า Statutory law ขึ้นมาใช้ประกอบกับกฎหมายตามธรรมชาติ หรือ Common Law ซึ่งโดยปกติแล้วศาลจะเห็นว่ากฎหมายลักษณะนี้ออกมาเพื่อริดรอนสิทธิในการค้นหาเหตุผลตามธรรมชาติของศาล จึงตีความกฎหมายที่บัญญัติขึ้นมาอย่างเคร่งครัด แต่ในบางครั้ง statutory law ก็บัญญัติมาเพื่อรับรองให้ Common Law มีความชัดเจนแน่นอนยิ่งขึ้น

ระบบกฎหมายจารีตประเพณีมีที่มาจากกรณีที่บุคคลธรรมดาต้องการคานอำนาจกับอำนาจรัฐ ในการตัดสินพิจารณาคดีแก่ราษฎร ผู้ที่มีอำนาจตัดสินความถูกต้องสมควรต้องเป็นราษฎรเอง จะปล่อยให้ผู้พิพากษาซึ่งเป็นตัวแทนของอำนาจรัฐตัดสินคดีเองตามอำเภอใจไม่ได้ ด้วยเหตุนี้ในการ

พิจารณาคดีในระบบกฎหมายจารีตประเพณีจึงต้องเป็นลูกขุน(Jury) ซึ่งก็คือราษฎรธรรมดาทั่วไปนั่นเอง

การทำหน้าที่เป็นลูกขุนนั้นเป็นหน้าที่ของประชาชนอเมริกาทุกคน ซึ่งผู้ที่ได้รับหมายเรียกไปเป็นลูกขุนทุกคนจะต้องปฏิบัติตามหมายเรียกนั้น มิฉะนั้นจะเป็นการผิดกฎหมาย แต่มิใช่ทุกคนที่ถูกหมายเรียกแล้วจะต้องทำหน้าที่เป็นลูกขุน เพราะเมื่อไปตามหมายเรียกแล้ว ลูกขุนจะต้องถูกคัดเลือกจากคู่ความทั้งสองฝ่ายก่อน เช่นต้องไม่เป็นที่รู้จักหรือเป็นศัตรูกับคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง รวมถึงนายของทั้งสองฝ่ายด้วย นอกจากนี้ยังต้องเป็นผู้ที่ไม่มีความลำเอียงในทางคดี เช่นไม่เคยเกี่ยวข้องกับคดีลักษณะเดียวกันมาก่อน หรือมีความคิดเห็นเข้าข้างคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

เมื่อเลือกผู้มาเป็นคณะลูกขุนได้แล้ว ในการพิจารณาคดี คณะลูกขุนจะเป็นผู้ตัดสินข้อเท็จจริงทั้งหมดที่เกิดขึ้น โดยพิจารณาจากพยานหลักฐานที่คู่ความนำเสนอ โดยผู้พิพากษาจะทำหน้าที่เพียงแต่คอยควบคุมให้การพิจารณาคดีเป็นไปอย่างถูกต้องตามกฎหมายวิธีพิจารณาเท่านั้น ไม่มีหน้าที่ไปตัดสินข้อเท็จจริงใดๆ และเมื่อข้อเท็จจริงฟังได้เป็นที่ยุติแล้ว คณะลูกขุนจะเป็นผู้ตัดสินว่าจำเลยผิดหรือไม่ตามฟ้อง หลังจากนั้นผู้พิพากษาจึงจะมีหน้าที่กำหนดโทษหรือค่าเสียหายตามแต่กรณีไป แต่ในบางรัฐอาจจะกำหนดให้คณะลูกขุนเอง หรือคณะลูกขุนชุดใหม่เป็นผู้กำหนดโทษก็ได้

เมื่อคำตัดสินของคณะลูกขุนได้ออกมาแล้ว ในระบบกฎหมายจารีตประเพณีนั้นจะถือว่าข้อเท็จจริงเป็นที่สิ้นสุดแล้ว หากจะมีการอุทธรณ์ฎีกา จะต้องเป็นการอุทธรณ์ในปัญหาข้อกฎหมายเท่านั้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าคำตัดสินของคณะลูกขุนมีความสำคัญในการดำเนินคดีมาก แต่ในทางกลับกันแม้ลูกขุนจะเป็นผู้ที่สามารถตัดสินได้โดยเหตุผลของคณาธรรมดา แต่ก็เป็นผู้ที่ไม่มีประสบการณ์ไม่สามารถเท่าทันเล่ห์เหลี่ยมในการดำเนินคดีได้ ดังนั้น การพิจารณาว่าหลักฐานใดรับฟังได้หรือต้องห้ามรับฟังนั้น จึงเป็นเรื่องสำคัญมากในการพิจารณาคดี

การรับฟังพยานหลักฐานในกฎหมายสหรัฐอเมริกา นั้น ผู้ที่จะต้องเป็นผู้รับฟังการสืบพยานหลักฐานและตัดสินข้อเท็จจริงนั้นเป็นคือคณะลูกขุน ผู้ซึ่งไม่มีประสบการณ์เท่าทันเล่ห์เหลี่ยมในการพิจารณาคดี ด้วยว่าในการนำเสนอหลักฐานเพื่อพิจารณาคดีนั้น บางครั้งคู่ความผู้นำเสนอคดีพยานหลักฐานอาจจะไม่เพียงนำเสนอพยานหลักฐานในทางข้อเท็จจริงอย่างเดียว อาจจะพยายามที่จะเสนอพยานหลักฐานในทางข้อคิดเห็น หรือในทางความรู้สึกมาด้วย เช่นนี้หากคณะลูกขุนได้ฟังพยานหลักฐานเหล่านี้อาจจะเกิดความเอนเอียง ทำให้การพิจารณาเสียความยุติธรรมได้

ด้วยเหตุนี้ขั้นตอนสำคัญขั้นตอนหนึ่งในการพิจารณาในระบบกฎหมายของสหรัฐอเมริกา นั่นคือ การพิจารณาคุณภาพของพยาน ซึ่งในกฎหมายของสหรัฐอเมริกานั้นจะมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการตัดพยานเอาไว้มากมาย เพื่อจะตัดพยานที่ไม่สมควรมิให้เข้าไปในกระบวนการพิจารณาเลย เพราะหากมีพยานเหล่านี้เข้าไปในการพิจารณาแล้วแม้จะมีการบอกโดยชัดแจ้งว่าเป็นพยานที่ไม่สามารถรับฟังได้ แต่ก็ย่อมส่งผลกระทบต่อคณะลูกขุนอยู่ดี

ผู้ที่มีหน้าที่พิจารณาคุณภาพของพยานนั้น ก็คือผู้พิพากษาและคู่ความ โดยการพิจารณาคุณภาพของพยานนั้น เริ่มแรกต้องพิจารณาถึงความเกี่ยวข้องกับประเด็นในคดี (Relevancy) ว่าพยานหลักฐานที่จะนำมาเสนอต่อคณะลูกขุนมีความเกี่ยวข้องกับประเด็นในคดีเช่นไร ซึ่งโดยปกติแล้ว ซึ่งความเกี่ยวข้องกับประเด็นในคดีนั้นส่วนใหญ่จะไม่ใช้กรณีที่ไม่เกี่ยวข้องกันเลย แต่จะเป็นกรณีที่มีความเกี่ยวข้องกับประเด็นในคดีเพียงเล็กน้อย ทั้งนี้อาจจะไม่มีประโยชน์ต่อการค้นหาข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเลย ทั้งในทางกลับกันอาจจะส่งผลในด้านอื่น เช่น อคติต่อคณะลูกขุน ซึ่งจะเป็นผลเสียต่อการดำเนินคดี พยานหลักฐานเหล่านี้ก็ต้องถูกตัดออกไป

ประการต่อมา พยานหลักฐานที่จะนำเสนอต่อลูกขุนนั้นต้องเป็นพยานหลักฐานที่ถูกต้องตามกฎหมาย กล่าวคือ พยานหลักฐานบางอย่างนั้นแม้จะมีความเกี่ยวข้องกับคดี แต่กลับมีกฎหมายกำหนดห้ามรับฟังเอาไว้ ด้วยเหตุผลหลายประการ เช่น พยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบหรือพยานที่ขัดต่อนโยบายทางสังคม เช่นนี้ พยานหลักฐานเหล่านั้นย่อมไม่สามารถนำมาใช้เพื่อรับฟังในการพิจารณาคดีได้

ตามที่ได้ศึกษามาแล้วจะเห็นได้ว่าการพิจารณาว่าพยานหลักฐานใดรับฟังได้หรือไม่นั้นเป็นประเด็นสำคัญในการพิจารณาคดีในศาลสหรัฐอเมริกา มาก ด้วยเหตุนี้ ในการพิจารณาคุณภาพของพยาน นอกจาก จะใช้กฎหมาย Common Law แล้ว รัฐสภาของสหรัฐอเมริกาจึงออกข้อบังคับว่าด้วยพยานหลักฐานสำหรับศาลและมาจิสเตรทของสหรัฐอเมริกา⁷ ซึ่งเป็นกฎหมายว่าด้วยการรับฟังพยานในการพิจารณาคดีในศาลของรัฐบาลกลาง รวมทั้งเป็นกฎหมายแม่แบบในศาลในแต่ละรัฐ นำไปร่างเป็นกฎหมายลักษณะพยานของตนเองด้วย

3. การรับฟังพยานหลักฐานในกฎหมายสหรัฐอเมริกาเปรียบเทียบกับกฎหมายไทย

กฎหมายการรับฟังพยานหลักฐานของสหรัฐอเมริกานั้น เป็นกฎหมายที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานว่าบุคคลทุกคนสามารถตัดสินข้อกฎหมายได้โดยใช้หลักเหตุผลธรรมดา การพิจารณาข้อเท็จจริงตาม

⁷Federal Rules Of Evidence for U.S. Court and Magistrates

พยานหลักฐาน และการตัดสินคดีจะเป็นหน้าที่ของคณะลูกขุน แต่อย่างไรก็ตาม ตามความเป็นจริงในการดำเนินคดีแล้ว คณะลูกขุนซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาที่ไม่มีความรู้ทางด้านกฎหมาย รวมทั้งไม่มีประสบการณ์ในการพิจารณาคดีเลย มักจะถูกชักจูงทางความคิดไปได้ง่าย ๆ คุุ่ความจริงมักจะอาศัยความขาดประสบการณ์ในการพิจารณาหลักฐานของคณะลูกขุนนี้ เพื่อพยายามนำเสนอพยานหลักฐานที่จะส่งผลต่อการพิจารณาคดี ในประเด็นที่มากกว่าการค้นหาข้อเท็จจริง แต่เป็นการนำเสนอเพื่อทำให้คณะลูกขุนเกิดความสับสน หรืออคติลำเอียงในการดำเนินคดี

ด้วยเหตุนี้ กฎหมายในการรับฟังพยานหลักฐานของสหรัฐอเมริกาจึงต้องมีความเคร่งครัดมากเพื่อเป็นการพิจารณาคัดกรองคุณภาพของพยานหลักฐานที่จะเข้าสู่กระบวนการพิจารณาพยานหลักฐานที่จะเข้าสู่กระบวนการพิจารณานั้นจะต้องเป็นพยานที่เกี่ยวข้องกับประเด็นในคดีโดยตรง และไม่ต้องห้ามตามกฎหมาย หากมีการปล่อยให้มีพยานหลักฐานที่ไม่ถูกต้องเข้าไปในความรับรู้ของคณะลูกขุนแล้ว แม้ผู้พิพากษาจะสามารถเตือนให้คณะลูกขุนไม่สนใจในพยานหลักฐานนั้นได้ แต่คณะลูกขุนที่ไม่ประสบการณ์ในทางคดีนั้น ย่อมเป็นการยากที่จะแยกแยะประเด็นทางกฎหมายเหล่านั้นได้

เมื่อมีคำตัดสินของคณะลูกขุนแล้ว ตามกฎหมายของสหรัฐอเมริกาก็ถือว่าคำตัดสินนั้นศักดิ์สิทธิ์มาก สืบเนื่องมาจากเหตุผลในทางประวัติศาสตร์ในเรื่องของการคานอำนาจระหว่างประชาชนและอำนาจรัฐ ดังนั้น เมื่อตัวแทนของประชาชน คือ คณะลูกขุน ได้มีคำตัดสินออกมาแล้ว ผู้พิพากษาซึ่งเป็นตัวแทนของฝ่ายรัฐจะแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำตัดสินของคณะลูกขุนไม่ได้ การอุทธรณ์คำพิพากษาย่อมทำได้แต่การอุทธรณ์ในปัญหาข้อกฎหมายเท่านั้น

สำหรับกฎหมายการรับฟังพยานหลักฐานของไทยนั้น ประเทศไทยใช้กฎหมายระบบประมวลกฎหมาย ซึ่งเห็นว่าการพิจารณาปัญหาในทางกฎหมายนั้นจำเป็นจะต้องมีการใช้เหตุผลในขั้นสูงกว่าการใช้เหตุผลทั่วไป ดังนั้นการพิจารณาคดีทั้งในทางข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายจึงเป็นหน้าที่ของศาลอาชีพ ซึ่งศาลอาชีพนั้นย่อมเป็นผู้มีความรู้ในทางกฎหมาย และเป็นผู้มีประสบการณ์ในการดำเนินคดีอย่างสูง การใช้เล่ห์เหลี่ยมหรือความพยายามชักจูงความเห็นของศาลจึงเป็นไปได้ยาก แม้จะมีพยานหลักฐานซึ่งไม่เกี่ยวข้องในการดำเนินคดีเข้ามาสู่การพิจารณาคดีก็ตาม ศาลย่อมสามารถแยกแยะคุณภาพของพยานหลักฐานนั้นได้ด้วยตัวเอง

ด้วยเหตุนี้ กฎหมายในการรับฟังพยานหลักฐานของไทยจึงไม่ค่อยมีความเคร่งครัดมากนัก หลักการรับฟังพยานก็กว้างไว้กว้างๆ ให้ศาลเป็นผู้พิจารณาเองว่าพยานหลักฐานใดสามารถรับฟังได้หรือไม่ และรับฟังได้เพียงใด นอกจากนี้ในขั้นตอนการพิจารณาคุณภาพของพยานหลักฐาน ศาลผู้ทำหน้าที่ตัดสินเป็นผู้พิจารณาคัดกรองเอง ดังนั้น ประเด็นเรื่องความสับสนในประเด็นแห่ง

คดีเนื่องจากพยานหลักฐานที่ไม่ถูกต้องนั้น ย่อมไม่เป็นข้อพิจารณา เพราะอย่างไรก็ตามผู้ตัดสินคดีย่อมต้องเห็นพยานหลักฐานทั้งหมดอยู่แล้ว

ในทางกลับกันในระบบการพิจารณาของไทยนั้น หากมีการจำกัดพยานหลักฐานมิให้ศาลนำมาพิจารณาแล้วย่อมส่งผลให้เป็นการจำกัดดุลยพินิจของศาลมิให้สามารถอำนวยความสะดวกยุติธรรมได้อย่างเต็มที่

ดังนั้น การกำหนดข้อห้ามรับฟังพยานหลักฐานของไทยนั้นสามารถแบ่งได้เป็นกรณีการห้ามรับฟังเด็ดขาด เช่น พยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ ศาลรับฟังไม่ได้เลย กับการห้ามรับฟังโดยให้มีดุลยพินิจ เช่น พยานหลักฐานที่เกิดจากพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ เช่นนี้โดยหลักแล้วกฎหมายห้ามศาลรับฟัง แต่กฎหมายได้บัญญัติข้อยกเว้นให้ศาลสามารถรับฟังได้ ด้วยเหตุบางประการเอาไว้ด้วย

และเมื่อศาลมีคำพิพากษาออกมาแล้ว ในระบบกฎหมายของไทยอนุญาตให้อุทธรณ์ หรือฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงได้ แม้จะเป็นไปอย่างจำกัดก็ตาม ด้วยเหตุว่า ผู้ที่ตรวจพิจารณาคำพิพากษาของศาล ก็คือศาลด้วยตนเอง ดังนั้น จึงไม่เป็นการขัดอำนาจกันหากมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขคำพิพากษา ซึ่งจะต่างกับของสหรัฐอเมริกา

อย่างไรก็ตามแม้ระบบการรับฟังพยานหลักฐานของไทยและอเมริกาจะมีข้อแตกต่างกันอยู่มาก แต่เนื้อแท้ในการรับฟังพยานหลักฐานของศาลใดก็ตาม ย่อมมีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือการค้นหาความจริง ดังนั้นบทบัญญัติบางประการในกฎหมายลักษณะพยานก็ควรที่จะนำมาปรับใช้ในกฎหมายไทยด้วย ซึ่งในที่นี้คือข้อห้ามการรับฟังพยานเพื่อส่งเสริมนโยบายทางสังคม